

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

MAKTABLARDA TA’LIM SIFATINI OSHIRISH, XALQARO DARAJAGA OLIB CHIQISHNING ZAMONAVIY USULLARI

Abdurahmonova Xadicha Shukurullo qizi

Namangan davlat pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti MPL-AU-25-guruh 1-kurs talabasi

E-mail: x13193909@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0002-5587-949X>

Ilmiy rahbar: Falsafiy va tarixiy fanlar kafedrası katta o’qituvchisi **B.A.Tillayev**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19431721>

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada bugungi kunda o‘zbekiston xalq ta’limi tizimida amalga oshirilayotgan tub islohotlarning mazmun-mohiyati, xususan, maktablarda ta’lim sifatini yangi bosqichga ko‘tarishning pedagogik va strategik asoslari tadqiq etiladi. Maqolaning asosiy diqqat markazida pedagog-kadrlarning kasbiy kompetensiyasini xalqaro standartlar talablariga muvofiqlashtirish va ularning malakasini uzluksiz oshirish tizimini takomillashtirish masalalari turadi. Tadqiqot davomida ilg‘or xorijiy tajribalar milliy pedagogikamizning o‘ziga xos xususiyatlari, xususan, "Ustoz-shogird" an‘analari bilan qiyosiy tahlil qilingan. Shuningdek, dars jarayoniga raqamli texnologiyalar va o‘zbek tiliga moslashtirilgan innovatsion ta’limiy platformalarni tatbiq etishning o‘quvchilar o‘zlashtirish ko‘rsatkichiga ta’siri yoritilgan.*

***Kalit so‘zlar:** Ta’lim sifati, pedagogik kompetensiya, xalqaro standartlar, malaka oshirish, innovatsion metodika, raqamli ta’lim, PISA tadqiqotlari, milliy pedagogika.*

***Abstract:** This article examines the essence of the fundamental reforms being implemented in the public education system of Uzbekistan today, in particular, the pedagogical and strategic foundations of raising the quality of education in schools to a new level. The main focus of the article is on the issues of bringing the professional competence of teaching staff into line with the requirements of international standards and improving the system of continuous professional development. During the study, a comparative analysis of advanced foreign experiences was carried out with the specific features of our national pedagogy, in particular, the traditions of "Master-disciple". The impact of the introduction of digital technologies and innovative educational platforms adapted to the Uzbek language in the teaching process on student mastery indicators was also highlighted.*

***Keywords:** Quality of education, pedagogical competence, international standards, advanced training, innovative methodology, digital education, PISA research, national pedagogy.*

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

Аннотация: В данной статье рассматривается сущность фундаментальных реформ, проводимых сегодня в системе государственного образования Узбекистана, в частности, педагогические и стратегические основы повышения качества образования в школах до нового уровня. Основное внимание в статье уделяется вопросам приведения профессиональной компетентности педагогического персонала в соответствие с требованиями международных стандартов и совершенствования системы непрерывного профессионального развития. В ходе исследования был проведен сравнительный анализ передового зарубежного опыта со спецификой нашей национальной педагогики, в частности, традиций «мастер-ученик». Также освещено влияние внедрения цифровых технологий и инновационных образовательных платформ, адаптированных к узбекскому языку, в учебный процесс на показатели усвоения материала учащимися.

Ключевые слова: Качество образования, педагогическая компетентность, международные стандарты, повышение квалификации, инновационная методология, цифровое образование, исследование PISA, национальная педагогика.

Inson kapitalini rivojlantirish va raqobatbardosh avlodni tarbiyalash har qanday davlatning strategik maqsadidir. Bugungi shiddatli globallashuv davrida maktabdagi ta’lim demokratik qadriyatlar, tanqidiy fikrlash va faol fuqarolik hisining dastlabki poydevorini yaratishi kerak. Bu demokratik jarayonlarda faol ishtirok eta oladigan, o‘z huquq va burchlarini tushunadigan, o‘z mamlakatining ijtimoiy-siyosiy rivojlanishiga hissa qo‘sha oladigan bilimli va mas’uliyatli fuqarolarni shakllantirishiga yordam beradi. o‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta’lim sohasidagi farmon va qarorlarida ham o‘qituvchining jamiyatdagi nufuzini oshirish va ularning bilim darajasini xalqaro andozalarga moslashtirish ustuvor vazifa etib belgilangan.

Prezident maktablari va ixtisoslashtirilgan maktablarning ta’lim metodikasini barcha umumiy o‘rta ta’lim muassasalarining o‘quv jarayonlariga joriy qilish ham maqsad qilingan.[1]

Iqtidorli yoshlarga sharoit yaratish uchun viloyatlarda axborot texnologiyalariga ixtisoslashgan AL-Xorazmiy, muhandislik bo‘yicha Mirzo Ulug‘bek, tabiiy fanlar yo‘nalishida Ibn Sino maktablari filiallari tashkil etiladi. Ular hududlardagi texnika oliy o‘quv yurtlariga birlashtiriladi. Yaxshi natijaga erishgan bitiruvchilar ularning 2-kursiga qabul qilinadi.[2]

Hozirgi vaqtda ta’lim sifati tushunchasi faqatgina nazariy bilimlarni o‘zlashtirish bilan o‘lchanmaydi. Xalqaro baholash dasturlari (PISA, PIRLS, TIMSS) mezonlari shuni ko‘rsatmoqdaki, zamonaviy o‘quvchi ma’lumotni shunchaki eslab qolishi emas, balki uni hayotiy vaziyatlarda qo‘llay olishi, tanqidiy fikrlashi va nostandart yechimlar topa olishi lozim. Bu esa,

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

o‘z navbatida, pedagogdan ham yangicha yondashuvni - an’anaviy "bilim beruvchi" rolidan “yo‘naltiruvchi” darajasiga ko‘tarilishni taqozo etadi.[3]

Pedagoglarning malakasini xalqaro darajaga olib chiqishda Finlandiya, Singapur va Janubiy Koreya kabi ta’limda yetakchi davlatlar tajribasini milliy pedagogikamizning eng yaxshi an’analari, xususan, “Ustoz-shogird” tizimi bilan integratsiya qilish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, ta’lim jarayoniga raqamli texnologiyalar, interaktiv metodlar va bolalar psixologiyasiga moslashtirilgan o‘quv platformalarini tatbiq etish o‘qituvchining metodik mahoratini xalqaro miqyosda raqobatbardosh qiladi. Ta’lim sifatini oshirishning birinchi sharti - o‘qituvchining baholash tizimiga bo‘lgan qarashini o‘zgartirishdir. Bugungi kunda xalqaro miqyosda tan olingan PISA (Program for International Student Assessment) dasturi o‘quvchilarning savodxonligini uchta yo‘nalishda: matnni tushunish, matematik mantiq va tabiiy fanlar bo‘yicha baholaydi.[4]

Quyidagilar 2022 – 2026 - yillarda xalq ta’limini rivojlantirish bo‘yicha milliy dasturining asosiy yo‘nalishlari etib belgiland:- maktab ta’limiga ilg‘or xalqaro tajribalar asosida ishlab chiqilgan Milliy o‘quv dasturini to‘laqonli joriy etish hamda mahalliy va xorijiy mualliflar tomonidan yaratilgan zamonaviy darsliklarni amaliyotga kiritish;

- jamiyatda o‘qituvchi kasbi nufuzini oshirish, pedagoglar uchun qulay ijtimoiy sharoitlar yaratish va mehnatini munosib rag‘batlantirish;

- o‘qituvchilarning yoshlarga ta’lim va tarbiya berishdagi mas’uliyatini, doimiy kasbiy rivojlanishdagi talabchanligini oshirish;

- umumiy o‘rta ta’lim muassasalari uchun milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish, ilg‘or maktab direktori va namunali o‘qituvchi mezonlarini ishlab chiqish hamda ular asosida rahbar va pedagog kadrlar faoliyatini baholab borish;

- umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida ma’naviy-ma’rifiy ishlarni tizimli tashkil etish, mazkur yo‘nalishda uzluksiz monitoring, baholash va prognozlash mexanizmlarini yo‘lga qo‘yish, bola ta’lim-tarbiyasida oila, ayniqsa, ota-onaning o‘rnini oshirish;

- o‘quvchilarning bo‘sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish, ularni kasblarga yo‘naltirish tizimini takomillashtirish;

- alohida ta’lim ehtiyojlari bo‘lgan bolalarning xalq ta’limi tizimiga integratsiyasini kuchaytirish hamda inklyuziv ta’lim jarayonlarini jadallashtirish;

- umumiy o‘rta ta’limda barcha ma’lumot almashinuvi jarayonlarini Xalq ta’limi tizimini boshqarishning yagona dasturiy majmuasi orqali amalga oshirilishini hamda ushbu sohada elektron davlat xizmatlari ko‘lamini kengaytirish;

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

- umumiy o’rta ta’lim muassasalarining navbatlilik koeffitsiyentini optimal darajaga yetkazish, zamonaviy modellar bo’yicha maktablarni qurish, rekonstruksiya qilish, mukammal ta’mirlesh hamda zarur jihozlar bilan ta’minlash. Hozirda o’qituvchilar, pedagoglar va tarbiyachilarning kattagina qismi yaxshi tayyorgarlik ko’rmaganligi, ularning bilim va kasb saviyasi pastligi jiddiy muammo bo’lib qolmoqda, malakali pedagog kadrlar yetishmasligi sezilmoqda. Maktabgacha ta’lim sohasidagi jami tarbiyachi va pedagoglarning atigi 20 foizi oliy ma’lumotlidir. Maktablarning o’qituvchilar bilan ta’minlanganligi o’rtacha 93 foizni tashkil etgani holda, bu ko’rsatkich ayrim viloyatlarda 77 - 80 foizdan, muayyan fanlar bo’yicha esa 50 foizdan oshmaydi. Ilmiy va ilmiy - pedagog kadrlarning o’rtacha yoshi „ulg’ayib” bormoqda. Respublika oliy o’quv yurtlarida 40 yoshga to’lmagan fan doktorlari jami fan doktorlarining 0,9 foizini, 50 va undan katta yoshdagilari esa 79 foizini tashkil etadi. Fan doktorlari ilmiy darajasiga tasdiqlanganlar o’rtacha 50, fan nomzodlari esa 36 yoshdadir.

o’qituvchilarning mehnat sharoitlarini yaxshilashga ham alohida e’tibor qaratilmoqda.

Umumiy o’rta ta’lim muassasalarining boshlang’ich sinflarida informatika fani, o’rta sinflarda esa o’quvchilarning moliyaviy savodxonligini oshirishga qaratilgan darslar joriy etiladi.[5]

Pedagog kadrlar hamda o’quvchilarning bilim va ko’nikmalarini baholash natijalari bo’yicha aniqlangan bo’shliqlardan, shuningdek, ota - onalar, ekspertlar va boshqa shaxslarning takliflaridan kelib chiqib, Milliy o’quv dasturini doimiy ravishda takomillashtirib borish maqsadida davlat umumiy o’rta ta’lim muassasalariga Xalq ta’limi vazirligi bilan kelishgan holda o’quv jarayoniga xalqaro tan olingan ta’lim dasturlarini joriy qilish, shu jumladan, davlat ta’lim standartlari doirasida o’quv dasturlariga o’zgartirish kiritish hamda darsliklarni tanlashga (ona tili, adabiyot, tarix, tarbiya va huquq fanlaridan tashqari) ruxsat etildi. Xalq ta’limi vazirligidan tashqari boshqa vazirlik va idoralarga umumiy o’rta ta’limning o’quv - rejalari va dasturlariga o’zgartirish kiritish va maktablarda yangi fan joriy qilishni nazarda tutuvchi qonunchilik hujjatlarini ishlab chiqish bo’yicha tashabbus bilan chiqdilar. Buning uchun quyidagilar tashkil etildi:

- Xalq ta’limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazlari negizida Pedagoglarni yangi metodikalarga o’rgatish milliy markazlari;

- A.Avloniy nomidagi xalq ta’limi muammolarini o’rganish va istiqbollari belgilash ilmiy-tadqiqot instituti negizida A.Avloniy nomidagi pedagoglarni kasbiy rivojlantirish va yangi metodikalarga o’rgatish milliy-tadqiqot instituti .

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

- Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti hamda uning huzuridagi ta’lim va ilmiy tashkilotlar Xalq ta’limi vazirligi tasarrufiga o’tkazildi.

- Toshkent davlat pedagogika universiteti pedagogika yo’nalishi bo’yicha o’quv dasturlarni ishlab chiqishda yetakchi oliy ta’lim muassasasi etib belgilandi.

Xulosa o’rnida aytish mumkinki, pedagog-kadrlarning bilimini xalqaro darajaga olib chiqish – bu bir martalik tadbir emas, balki uzluksiz davom etadigan jarayondir. Bu jarayon o’qituvchidan o’z ustida tinimsiz ishlashni, davlatdan esa munosib sharoit va tizimli qo’llab-quvvatlashni talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Inoyatov S.U. “Yangi o’zbekistonda uzluksiz ta’lim “ – “ Yangi asr avlodi “ 2024-yil 78-sahifa.

2. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 29.04.2019-yildagi “O’zbekiston Respublikasi xalq ta’limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to’g’risida”gi PF-5712-sonli Farmoni. // <https://lex.uz/docs/-4312785> [Murojaat qilingan sana: 22.03.2026]

3. Mirziyoyev Sh.M. “Yangi O’zbekiston strategiyasi”. – Toshkent: “O’zbekiston” nashriyoti, 2021.

4. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 26.05.2023-yildagi “Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi hamda uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to’g’risida”gi PF-79-son Farmoni. // <https://lex.uz/docs/-6476175> [Murojaat qilingan sana: 22.03.2026]

5. Dehqanova, G. A., & Polvanova, M. F. (2022). National-cultural specificity of phraseological units in english and uzbek languages. research and education, 1(4).